

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 29 juni 2006*

I mål C-308/04 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 19 juli 2004,

SGL Carbon AG, Wiesbaden (Tyskland), företrätt av M. Klusmann och K. Beckmann, Rechtsanwälte,

sökande,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företräd av A. Bouquet och M. Schneider samt H. Gading, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

* Rättegångsspråk: tyska.

Tokai Carbon Co. Ltd, Tokyo (Japan),

Nippon Carbon Co. Ltd, Tokyo,

Showa Denko KK, Tokyo,

GrafTech International Ltd, tidigare UCAR International Inc, Wilmington (Förenta staterna),

SEC Corp., Amagasaki (Japan),

The Carbide/Graphite Group Inc., Pittsburgh (Förenta staterna),

sökande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Silva de Lapuerta (referent), P. Kūris, G. Arestis och J. Klučka,

generaladvokat: L.A. Geelhoed,
justitiesekreterare: handläggaren K. Sztranc,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 15 september 2005,

och efter att den 19 januari 2006 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- ¹ SGL Carbon AG (nedan kallat SGL Carbon) har genom förevarande överklagande yrkat att förstainstansrättens dom av den 29 april 2004 i de förenade målen T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 och T-252/01, Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen (REG 2004, s. II-1181) (nedan kallad den överklagade domen), delvis skall undanröjas i den del talan riktad mot artiklarna 3 och 4 i kommissionens beslut 2002/271/EG av den 18 juli 2001 om ett förfarande enligt artikel 81 i EG-fördraget och artikel 53 i EES-avtalet — ärende COMP/E-1/36.490 — Grafitelektroder (EGT L 100, 2002, s. 1) (nedan kallat det omtvistade beslutet) ogillades.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 17

- 2 I artikel 15 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar [81] och [82] (EGT 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8) föreskrivs följande:

”1. Kommissionen får ålägga företag eller företagssammanslutningar böter om lägst ett hundra och högst femtusen beräkningsenheter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

...

b) lämnar oriktiga uppgifter till svar på en begäran enligt artik[el] 11.3 [eller] 11.5 ...

2. Kommissionen får ålägga företag och företagssammanslutningar böter om lägst ettusen och högst en miljon beräkningsenheter, eller ett högre belopp som dock inte

får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som har deltagit i överträdelsen genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträda bestämmelserna i fördragets artikel [81.1] eller artikel [82] ...

...

När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.

...”

Riktlinjerna

- 3 I inledningen i kommissionens meddelande Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallat riktlinjerna) anges följande:

”De principer som anges i dessa riktlinjer bör göra det möjligt att säkerställa öppenheten och objektiviteten i kommissionens beslut, både i förhållande till företagen och i förhållande till EG-domstolen, samtidigt som de bekräftar det

utrymme för skönsmässig bedömning som lagstiftaren har givit kommissionen för att fastställa böter på upp till 10% av företagets totala omsättning. Detta utrymme bör emellertid utgöra ett led i en sammanhängande och icke diskriminerande politik som är anpassad efter de mål som eftersträvas vid bekämpningen av överträdelser av konkurrensreglerna.

Den nya metod som används för att fastställa bötesbeloppet kommer hädanefter att följa nedanstående schema. Detta bygger på ett grundbelopp som kan ökas för att beakta försvårande omständigheter och minskas för att beakta förmildrande omständigheter.”

Meddelandet om samarbete

- 4 Kommissionen har i sitt meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat meddelandet om samarbete) fastställt på vilka villkor företag som samarbetar med kommissionen under dess undersökning av ett kartellärende kan befrias från böter eller beviljas nedsättning av de böter som annars skulle ha ålagts dem.

- 5 Av punkt A 5 i nämnda meddelande framgår följande:

”Ett företags samarbete med kommissionen är endast en faktor bland flera som kommissionen beaktar vid fastställande av ett bötesbelopp. ...”

Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

- 6 I artikel 4 i protokoll nr 7 till Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950, föreskrivs följande:

”Rätt att inte bli lagförd eller straffad två gånger

1. Ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat.

2. Bestämmelserna i föregående punkt skall inte utgöra hinder för att målet tas upp på nytt i enlighet med lagen och rättegångsordningen i den berörda staten, om det föreligger bevis om nya eller nyuppdagade omständigheter eller om ett grovt fel begåtts i det tidigare rättegångsförfarandet, vilket kan ha påverkat utgången i målet.

3. Avvikelse får inte ske från denna artikel med stöd av artikel 15 i konventionen.”

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

7 Förstainstansrätten sammanfattade i den överklagade domen bakgrunden till talan på följande sätt:

- ”1. Kommissionen konstaterade i beslut 2002/271/EG ... att ett flertal företag hade medverkat i en rad avtal och samordnade förfaranden i den mening som avses i artikel 81.1 EG och artikel 53.1 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet [av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3)] (nedan kallat EES-avtalet) inom sektorn för grafitelektroder.

2. Grafitelektroder används främst vid stålproduktion i elektriska ljusbågsugnar. Stålproduktionen i ljusbågsugnar är i princip en återvinningsprocess, varvid stålskrot omvandlas till nytt stål, till skillnad från den traditionella metoden för utvinning av råjärn ur malm i masugnar. Nio elektroder som sammankopplas till stavar om tre används i vanliga elektriska ljusbågsugnar för att smälta stålskrot. På grund av intensiteten i smältprocessen förbrukas en elektrod på ungefär åtta timmar. Tillverknings tiden för en elektrod är omkring två månader. Det finns inga produkter som kan ersätta grafitelektroder.

3. Efterfrågan på grafitelektroder är direkt kopplad till produktionen av stål i ljusbågsugnar. Kunderna är framför allt stålproducenter vilka står för omkring

85 procent av efterfrågan. År 1998 uppgick världens samlade råstålsproduktion till 800 miljoner ton, varav 280 miljoner ton producerades i ljusbågsugnar ...

5. Under 1980-talet ledde teknikförbättringar till en avsevärd minskning av förbrukningen av elektroder per ton producerat stål. Stålindustrin genomgick också en större omstrukturering under denna period. Som ett resultat av den avmattade efterfrågan på elektroder inleddes en omstruktureringsprocess av den världsomspännande elektrodindustrin. Flera fabriker lades ned.

6. Nio producenter i västvärlden försåg under år 2001 [E]uropamarknaden med grafitelektroder ...

7. Med stöd i artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 ... undersökte kommissions-tjänstemän den 5 juni 1997 samtidigt och utan förvarning lokalerna hos [vissa grafitelektroducenter].

8. Samma dag utförde tjänstemän vid Federal Bureau of Investigation (FBI) husrannsakan i Förenta staterna hos ett antal producenter. Dessa undersökningar ledde till att åtal för kartellbildning väcktes mot ... SGL Alla de

anklagade erkände sig skyldiga till åtalspunkterna och gick med på att betala de böter som fastställdes till ...135 miljoner USD för SGL

...

10. En grupp köpare väckte i Förenta staterna talan om tredubbelt skadestånd ('*triple damages*') mot SGL

11. [I] Kanada ... erkände sig SGL [i juli 2000] också skyldigt och gick med på att betala böter på 12,5 miljoner CAD för [brott mot den kanadensiska konkurrenslagen] ... Kanadensiska stålproducenter väckte i juni 1998 talan mot SGL ... för kartellbildning.

12. Kommissionen sände den 24 januari 2000 ett meddelande om anmärkningar till de berörda företagen. Det administrativa förfarandet avslutades genom att kommissionen den 18 juli 2001 fattade [det omtvistade] beslutet, i vilket den konstaterade att sökandeföretagen ... på global nivå hade fastställt priser och delat upp de nationella och regionala marknaderna för den aktuella produkten enligt principen om 'hemmaproducenten'. Denna princip innebar att ... SGL ... [ansvarade för vissa delar av] Europa ...

13. I [det omtvistade] beslutet angavs vidare att följande grundprinciper gällde för samverkan:
 - Priserna på grafit elektroder skulle sättas enligt samma principer i hela världen.

- Beslut om företagens respektive prissättning skulle endast fattas av företagets styrelseordförande eller verkställande direktörer.

 - 'Hemmaproducenten' skulle sätta marknadspriset i sitt närområde och övriga producenter skulle sedan 'följa efter'.

 - På 'icke hemmamarknader', det vill säga marknader där det inte fanns någon 'hemmaproducent' skulle priserna sättas efter överenskommelse.

 - Icke 'hemmaproducenter' skulle inte ägna sig åt aggressiv konkurrens och skulle lämna de övrigas hemmamarknader.

 - Kapaciteten skulle inte ökas (japanerna skulle minska sin kapacitet).

 - Ingen teknik skulle lämna den krets av producenter som deltog i kartellen.
14. I [det omtvistade] beslutet anges att dessa grundprinciper genomfördes genom kartellmöten på olika nivåer. Sålunda förekom 'toppmöten', 'arbetsmöten', möten mellan de europeiska producenterna (utan de japanska företagen), nationella och regionala möten avseende specifika marknader och bilaterala kontakter mellan företagen.

...

16. På grundval av de bedömningar av de faktiska omständigheterna och i de bedömningar i rättsligt hänseende som kommissionen gjort i [det omtvistade] beslutet ålade denna de berörda företagen böter som fastställts enligt den metod som föreskrivs i riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget ... liksom enligt meddelandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden ...

17. Företagen åläggs följande bötesbelopp i artikel 3 i [det omtvistade beslutet]:

...

SGL: 80,2 miljoner euro.

...

18. I artikel 4 [i det omtvistade beslutet] föreskrivs att företagen skall betala böterna inom tre månader från beslutets tillkännagivande/delgivning vid äventyr av att de åläggs att betala ränta med 8,04 procent.”

Förfarandet vid förstainstansrätten och det omtvistade beslutet

- 8 SGL Carbon och andra företag till vilka det omtvistade beslutet var riktat väckte talan vid förstainstansrätten om ogiltigförklaring av detta beslut.

9 I den överklagade domen slog förstainstansrätten bland annat fast följande:

”...

2) Mål T-239/01, SGL Carbon mot kommissionen:

— Det bötesbelopp som sökanden ålagts i artikel 3 i beslut 2002/271 fastställs till 69 114 000 euro.

— Talan ogillas i övrigt.

...”

Parternas yrkanden vid domstolen

10 SGL Carbon har yrkat att domstolen skall

— delvis upphäva den överklagade domen i mål T-239/01 i den del talan mot artiklarna 3 och 4 i det omtvistade beslutet ogillades, eller

- i andra hand sätta ned de böter som klaganden ålagts i artikel 3 i nämnda beslut och den dröjsmålsränta som fastställts i artikel 4 i beslutet jämförd med kommissionens skrivelse av den 23 juli 2001, eller

- i tredje hand återförvisa tvisten till förstainstansrätten och låta denna meddela ett nytt avgörande med beaktande av domstolen[s] rättsliga ställningstagande, samt

- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

11 Kommissionen har yrkat att domstolen skall

- ogilla överklagandet, och

- förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

Begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet

12 SGL Carbon har genom skrivelse som tillsändes domstolen den 24 februari 2006 med stöd av artikel 61 i domstolens rättegångsregler begärt att det muntliga förfarandet skall återupptas.

- 13 Till stöd för denna begäran har SGL Carbon gjort gällande att generaladvokatens förslag till avgörande i förevarande mål inte alltid återger parternas redogörelser för de faktiska omständigheterna och förstainstansrättens slutsatser på ett riktigt sätt. Det innehåller dessutom argument och antaganden som parterna inte framfört i sina respektive inlagor och som inte tagits upp vid förhandlingen. Förslaget till avgörande är följaktligen otillräckligt som underlag för domen, varför det i detta undantagsfall fordras ett kompletterande förslag till avgörande innan domstolen avgör målet slutligt.
- 14 Domstolen erinrar om att det i EG-stadgan för domstolen och domstolens rättegångsregler inte föreskrivs någon möjlighet för parterna att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (se bland annat beslut av den 4 februari 2000 i mål C-17/98, *Emesa Sugar*, REG 2000, s. I-665, punkt 2).
- 15 Vad gäller SGL Carbons argument påpekas att domstolen enligt artikel 61 i rättegångsreglerna *ex officio*, på förslag av generaladvokaten eller på parternas begäran kan besluta att återuppta det muntliga förfarandet om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om målet skall avgöras utifrån skäl som parterna inte har haft tillfälle att diskutera (se bland annat dom av den 13 november 2003 i mål C-209/01, *Schilling och Fleck-Schilling*, REG 2003, s. I-13389, punkt 19, och av den 17 juni 2004 i mål C-30/02, *Recheio — Cash & Carry*, REG 2004, s. I-6051, punkt 12).
- 16 Domstolen anser att den har tillgång till alla de uppgifter som är nödvändiga för att avgöra förevarande mål.
- 17 Det finns därför inte anledning att besluta att återuppta det muntliga förfarandet.

Överklagandet

- 18 SGL Carbon har åberopat sju grunder till stöd för sitt överklagande, nämligen åsidosättande av skyldigheten att beakta påföljder som ålagts tidigare i samma ärende (principen *non bis in idem*), felaktig fastställelse av grundbeloppet vid bestämmandet av de böter som ålagts klaganden, en höjning som felaktigt bekräftades i samband med utredningen per telefon före kontrollen år 1997, felaktigt åsidosättande av den övre gränsen för påföljden, som satts till 10 procent av den totala omsättningen med stöd av artikel 15.2 i förordning nr 17, begränsning av klagandens rätt till försvar på grund av otillräcklig insyn i akten, rättsstridig underlåtenhet att beakta klagandens betalningsförmåga och fastställelse av en rättsstridig räntesats.

Den första grunden: Åsidosättande av skyldigheten att beakta påföljder som myndigheter i tredje land ålagt tidigare i samma ärende: principen non bis in idem

Parternas argument

- 19 SGL Carbon har gjort gällande att förstainstansrätten oriktigt ifrågasatt tillämpligheten av principen *non bis in idem* i relationerna mellan Förenta staterna och Kanada å ena sidan och gemenskapen å andra sidan och därvid stött sig på tre felaktiga argument i punkterna 134, 136, 137, 140, 142 och 143 i den överklagade domen.
- 20 Klaganden har till stöd för sin argumentation särskilt hänvisat till domstolens dom av den 14 december 1972 i mål 7/72, Boehringer Mannheim mot kommissionen (REG 1972, s. 1281; svensk specialutgåva, volym 2, s. 61).

- 21 SGL Carbon har uppgett att kravet på att det skall vara ett enda rättsligt värde som skyddas är uppfyllt i detta fall, tvärt emot förstainstansrättens bedömning. Det är dessutom irrelevant huruvida det finns någon konventionstext på området, med tanke på skyldigheten att ta hänsyn till de påföljder som redan ålagts.
- 22 Enligt klaganden borde förstainstansrätten, även om den hade grund för att inte tillämpa principen *non bis in idem* i ärenden med anknytning till tredje land, ha tagit hänsyn till de straff som tidigare ålagts i dessa länder, i enlighet med proportionalitets- och skälighetsprinciperna.
- 23 Kommissionen anser att klaganden inte hade någon grund för att åberopa förbudet mot dubbla påföljder. Principen *non bis in idem* kan inte överföras på fall där även tredje land har ålagt påföljder.
- 24 Kommissionen anser att konkurrensrätten i Förenta staterna respektive gemenskapen inte har samma syften. Lagstiftningen på området skyddar inte konkurrensen på global nivå. Den amerikanska lagstiftningen avser konkurrensen på den amerikanska marknaden, medan de regler som gäller inom gemenskapen syftar till att förhindra att konkurrensen snedvrids på den gemensamma marknaden.
- 25 Kommissionen har av detta dragit slutsatsen att förstainstansrätten gjorde rätt som fann att principen *non bis in idem* inte var tillämplig i detta fall.

Domstolens bedömning

- 26 Domstolen erinrar om att principen *non bis in idem*, som även finns inskriven i artikel 4 i protokoll nr 7 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, utgör en grundläggande gemenskapsrättslig princip vars efterlevnad säkerställs av gemenskapsdomstolarna (se bland annat dom av den 5 maj 1966 i de förenade målen 18/65 och 35/65, Gutmann mot Europeiska atomenergigemenskapens kommission, REG 1966, s. 149, s. 172, och av den 15 oktober 2002 i de förenade målen C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P och C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. I-8375, punkt 59).
- 27 För att pröva grunden om åsidosättande av nämnda princip, erinras det även om att domstolen ännu inte, såsom förstainstansrätten helt korrekt fann i punkt 140 i den överklagade domen, har tagit ställning till huruvida kommissionen är skyldig att tillgodoräkna påföljder som ålagts av myndigheterna i tredje land när de omständigheter som kommissionen och de ifrågavarande myndigheterna har åberopat mot företaget är identiska. Domstolen har dock funnit att det är en förutsättning att de omständigheter som kommissionen anför är identiska med dem som myndigheterna i tredje land anført för att det skall vara aktuellt att genomföra ovannämnda prövning.
- 28 Vad gäller tillämpningsområdet för principen *non bis in idem* i situationer där myndigheterna i ett tredje land har ingripit med stöd av sin behörighet att ålägga påföljder enligt den konkurrensrätt som är tillämplig inom den statens territorium, skall det erinras om att den omtvistade kartellen befinner sig i ett internationellt sammanhang som kännetecknas bland annat av att flera tredje länders rättsordningar ingriper, på sina respektive territorier.
- 29 Det skall därvid konstateras att de myndigheter i dessa stater som ansvarar för att skydda den fria konkurrensen inom ramen för sin territoriella behörighet utövar sin makt enligt krav som är specifika för dessa stater. Andra staters konkurrensregler

grundar sig på sina särskilda syften och mål, vilka tar sig uttryck i olika materiella regler liksom i högst varierande förvaltningsrättsliga, straffrättsliga och civilrättsliga följder när myndigheterna i dessa stater konstaterar att överträdelser av konkurrensreglerna skett.

- 30 Däremot är den rättsliga situationen helt annorlunda när ett företag uteslutande berörs av gemenskapens och en eller flera medlemsstaters konkurrensrätt, det vill säga när en kartell uteslutande omfattas av det territoriella tillämpningsområdet för gemenskapens rättsordning.
- 31 Av detta följer att när kommissionen beslutar om påföljder för ett företags rättsstridiga uppträdande, även när detta härrör från en kartell av internationell art, strävar den efter att skydda den fria konkurrensen inom den gemensamma marknaden, vilket enligt artikel 3.1 g EG är ett av gemenskapens grundläggande mål. Till följd av det specifika rättsliga värde som skyddas på gemenskapsnivå kan kommissionens bedömningar utifrån dess kompetens på området skilja sig avsevärt från de bedömningar som myndigheterna i tredje land gör.
- 32 Förstainstansrätten fann således med rätta, i punkt 134 i den överklagade domen, att principen *non bis in idem* inte är tillämplig på situationer där tredje lands rättsordningar och konkurrensmyndigheter ingriper inom ramen för sin behörighet.
- 33 Förstainstansrätten gjorde även rätt som konstaterade att det inte fanns någon annan rättsprincip enligt vilken kommissionen var skyldig att ta hänsyn till lagföring och påföljder mot klaganden i tredje land.

- 34 Det skall därvid konstateras, såsom förstainstansrätten gjorde i punkt 136 i den överklagade domen, att det inte finns någon folkrättslig princip som förbjuder offentliga myndigheter, inbegripet domstolar, i olika stater från att lagföra och döma en fysisk eller juridisk person på grundval av samma faktiska omständigheter som redan legat till grund för en dom mot denna person i ett annat land. Det finns inte heller någon folkrättslig konventionstext enligt vilken kommissionen skulle vara förpliktad att beakta böter som myndigheterna i ett tredje land beslutat om i enlighet med deras behörighet på det konkurrensrättsliga området när den fastställer böter enligt artikel 15.2 i förordning nr 17.
- 35 Det skall tilläggas att avtalen av den 23 september 1991 och den 4 juni 1998 mellan gemenskaperna och Amerikas förenta staters regering om tillämpningen av principerna om aktiv hövlighet vid genomförandet av deras konkurrenslagstiftning (EGT L 95, 1995, s. 47, och EGT L 173, 1998, s. 28) begränsar sig till praktiska förfarandefrågor såsom informationsutbyte och samarbete mellan konkurrensmyndigheterna och syftar på intet sätt till att påföljder som en av parterna till dessa avtal beslutat om skall tillgodoräknas eller beaktas på annat sätt.
- 36 Vad slutligen gäller förstainstansrättens påstådda åsidosättande av proportionalitets- och skälighetsprinciperna, som klaganden åberopat i andra hand, skall det noteras att ett hänsynstagande till att myndigheterna i tredje land har ålagt böter kommer i fråga först inom ramen för kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning när den fastställer böter för överträdelser av gemenskapens konkurrensrätt. Det kan följaktligen inte uteslutas att kommissionen tar hänsyn till böter som myndigheterna i tredje land tidigare har ålagt, men den är inte skyldig att göra det.
- 37 Kommissionens rätt att fastställa böterna på ett sådant sätt att de är tillräckligt avskräckande syftar till att säkerställa företagets efterlevnad av EG-fördragets konkurrensregler inom den gemensamma marknaden (se, för ett liknande

resonemang, dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkterna 173–176, svensk specialutgåva, volym 1, s. 457). När kommissionen bedömer den avskräckande verkan av böter som åläggs till följd av ett åsidosättande av dessa regler är den således inte skyldig att beakta eventuella påföljder som ålagts ett företag till följd av att det överträtt konkurrensreglerna i tredje land.

- 38 Förstainstansrätten gjorde sig således inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkterna 144–148 i den överklagade domen fann att bötesbeloppet faststälts i enlighet med gällande rätt.
- 39 Med hänsyn till ovanstående överväganden kan talan inte bifallas på den första grunden.

Den andra grunden: Felaktig fastställelse av grundbeloppet vid bestämmandet av de böter som ålagts klaganden

Parternas argument

- 40 SGL Carbon anser att förstainstansrätten tillämpade kriterierna för att bestämma grundbeloppet felaktigt när den beräknade böterna, vilket utgör antingen ett åsidosättande av principen om likabehandling eller en felaktig bedömning.

- 41 Klaganden har förklarat att förstainstansrättens resonemang på denna punkt är felaktigt i tre avseenden. För det första är förstainstansrättens beräkning inom en kategori av företag, där den lade ihop marknadsandelar och omsättning för olika aktörer för att få fram en genomsnittlig omsättning eller marknadsandel, inte motiverad. För det andra är skillnaderna mellan de marknadsandelar som förstainstansrätten kunde konstatera så betydande att det inte var motiverat att bedöma de berörda företagen på ett enhetligt sätt, inom en enda kategori. För det tredje betecknade förstainstansrätten, för de andra företagen som det omtvistade beslutet riktade sig till, betydligt mindre skillnader i marknadsandelar som ett "avgörande skäl" för att fastställa mer graderade och proportionella böter, medan motsvarande överväganden inte ansågs tillämpliga i klagandens fall.
- 42 SGL Carbon har av detta dragit slutsatsen att det blivit specifikt missgynnat i de bedömningar som förstainstansrätten gjorde vid den matematiska tillämpningen av principerna för beräkning av böterna. Till följd av dessa beräkningsfel borde de böter som förstainstansrätten fastställde ha satts ned med ytterligare 5,1 miljoner euro till 12,2 miljoner euro, beroende på vilken beräkningsmetod som används.
- 43 Kommissionen har påpekat att det enligt fast rättspraxis finns ett utrymme för skönsmässig bedömning när bötesbeloppet fastställs, vilket utgör ett hinder för att tillämpa en exakt matematisk formel. Om en överträdelse har begåtts av flera företag, som i detta fall, är det nödvändigt att bedöma hur betydande respektive företags deltagande i den konkurrensbegränsande samverkan var.
- 44 Kommissionen anser att förstainstansrätten utövat sin domstolskontroll på denna punkt på ett korrekt sätt, något som bland annat varit till fördel för klaganden. Förstainstansrätten slog fast att kommissionen, när den delar in medlemmarna i en kartell i kategorier, inte är skyldig att grunda sig enbart och strikt matematiskt på respektive företags omsättning. Mer specifikt fann förstainstansrätten att det var

rättsenligt att dela in medlemmarna i kartellen i flera kategorier och därmed fastställa grundbeloppen för alla företag i samma kategori på ett schabloniserat sätt.

- 45 Kommissionen har slutligen framhållit att inte heller principen om likabehandling har åsidosatts genom förstainstansrättens slutsatser rörande metoden för att beräkna böterna.

Domstolens bedömning

- 46 Det skall erinras om att kommissionen i enlighet med fast rättspraxis (se bland annat dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkterna 240–243 och där angiven rättspraxis) har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller val av metod för att beräkna böterna och därvid kan beakta ett stort antal omständigheter, förutsatt att den övre gränsen i förhållande till omsättningen som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17 iakttas.
- 47 Domstolen har även understrukit att den beräkningsmetod som beskrivs i riktlinjerna präglas av flexibilitet, vilket gör det möjligt för kommissionen att utöva sitt utrymme för skönsmässig bedömning i enlighet med artikel 15 i förordning nr 17, såsom den tolkats av domstolen (se domen i de ovannämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 267).
- 48 Icke desto mindre ankommer det på domstolen att ta ställning till huruvida förstainstansrätten gjorde en riktig bedömning av hur kommissionen utnyttjade sitt utrymme för skönsmässig bedömning.

- 49 Domstolen påpekar härvid att förstainstansrätten gjorde en ingående bedömning av huruvida de kvantitativa gränsvärden som skilde de tre kategorierna av företag åt när det gällde att fastställa grundbeloppen för böterna hade bestämts på ett konsekvent och objektivt sätt.
- 50 Såsom förstainstansrätten förklarade i punkterna 217–219 i den överklagade domen, grundade sig kommissionen på kartelltagarnas omsättning och marknadsandelar avseende försäljning av produkten i fråga på världsmarknaden under den tidsperiod som avsågs i det omtvistade beslutet när den delade in dessa företag i tre kategorier och fastställde de olika grundbeloppen.
- 51 Förstainstansrätten fann i punkterna 224–226 i den överklagade domen att valet av grundbelopp, vilket fastställdes till 40 miljoner euro för företagen i den första kategorin, där SGL Carbon hade placerats, inte var godtyckligt och inte gick utöver kommissionens utrymme för skönmässig bedömning av denna fråga.
- 52 Det skall därvid konstateras att klagandens argument syftar till att ifrågasätta kommissionens system för klassificering, som godkänts av förstainstansrätten, på den grunden att skillnaderna mellan de berörda företagen beträffande omsättning eller marknadsandelar borde medfört att varje företag som deltog i kartellen fick sin egen, separata kategori och därmed sitt eget, differentierade grundbelopp.
- 53 Dessa argument kan inte godtas.

- 54 Såsom följer av förstainstansrättens överväganden, som återgetts ovan, prövade nämnda instans huruvida kommissionen hade tillämpat sin metod för klassificering av företagen och fastställande av kvantitativa gränser för respektive kategori på ett korrekt och konsekvent sätt. Förstainstansrätten prövade även huruvida grupperingen av företag inom samma kategori var tillräckligt konsekvent och objektivt i jämförelse med de andra kategorierna.
- 55 Det skall tilläggas att förstainstansrättens bedömning vad gäller klassificeringen av klaganden inte var ogrundad till följd av att andra medlemmar i kartellen hade placerats i andra kategorier på grundval av dessa företags individuella omständigheter.
- 56 Av detta följer att kommissionens kategorisering, som godkändes av förstainstansrätten, även är förenlig med principen om likabehandling.
- 57 Under dessa omständigheter kan konstateras att den överklagade domen inte innehåller någon felaktig rättstillämpning på denna punkt.
- 58 Talan kan således inte bifallas på den andra grunden.

Den tredje grunden: Höjning av grundbeloppet med 25 procent

Parternas argument

- 59 SGL Carbon anser att den specifika höjningen av grundbeloppet med 25 procent, eller 15,5 miljoner euro, som fastställdes av förstainstansrätten, på grund av att

företaget förvarnat andra företag om att en kontroll från kommissionens sida var nära förestående, inte var motiverad. Förstainstansrättens bedömning på denna punkt är felaktig, eftersom klaganden klandras för vissa omständigheter som till stor del inte är utredda och som företaget inte klandrats för tidigare, varken i meddelandet om anmärkningar eller i det omtvistade beslutet.

- 60 SGL Carbon har anfört tre skäl till varför förstainstansrätten har felbedömt företagets telefonkommunikation. För det första tog förstainstansrätten inte hänsyn till att klagandens beteende inte var förbjudet och att den inte borde ha ålagts någon påföljd för detta, med hänsyn till principen *nulla poena sine lege*. För det andra åsidosatte förstainstansrätten principen *in dubio pro reo* när den godtog vissa faktiska omständigheter som varken hade stöd i kommissionens eller dess egna konstateranden. För det tredje åsidosatte förstainstansrätten principen om likabehandling.
- 61 Kommissionen har gjort gällande att klagandens första och tredje argument, det vill säga åsidosättande av principen *nulla poena sine lege* och principen om likabehandling inte kan tas upp till sakprövning, eftersom dessa anmärkningar redan tagits upp i första instans och SGL Carbon vid överklagandet bara har upprepat samma argument. Anmärkningarna i fråga är dock i alla händelser ogrundade.
- 62 Kommissionen har hävdad att klagandens argument att förstainstansrätten presumerat att det förelåg vissa syften som var till SGL Carbons nackdel inte är relevant. När kommissionen fastställer bötesbeloppet förfogar den över ett utrymme för skönsmässig bedömning och är inte bunden att följa en exakt matematisk formel.

63 Kommissionen anser att förstainstansrätten vid sin kontroll av hur kommissionen utövar denna befogenhet gjorde rätt när den fann att klagandens förvarningar hade utgjort ett allvarligt hinder för undersökningen och att kommissionen i detta sammanhang inte behövde utreda vilka särskilda syften den kartellmedlem som låg bakom dessa förvarningar hade.

Domstolens bedömning

64 Det skall erinras om att förstainstansrätten i punkt 312 i den överklagade domen fann att det kunde betraktas som en försvårande omständighet att klaganden hade förvarnat andra företag om att kontroller från kommissionens sida var nära förestående och att detta i motsats till vad klaganden hävdade inte utgjorde en särskild och självständig överträdelse av konkurrensreglerna utan ett beteende som förstärkte den ursprungliga överträdelsens allvar. Förstainstansrätten fann även, i samma punkt i den överklagade domen, att SGL Carbons avsikt med dessa förvarningar till andra företag var att dölja kartellens existens och upprätthålla dess verksamhet, vilket för övrigt lyckades fram till mars 1998.

65 Förstainstansrätten angav i punkt 313 i den överklagade domen att klagandens hänvisning till artikel 15.1 c i förordning nr 17 saknade relevans, eftersom den bestämmelsen avser hinder i form av självständiga överträdelser som är oberoende av en eventuell kartell, medan avsikten med SGL Carbons förvarningar i detta fall var att skydda fortlevnaden av en kartell beträffande vilken det är utrett att den utgjorde en uppenbar och obestridlig överträdelse av gemenskapens konkurrensrätt.

66 Slutligen noterade förstainstansrätten i punkt 315 i den överklagade domen att eftersom dessa förvarningar var riktade till andra företag sträckte de sig längre än till SGL Carbons rent interna förhållanden och var avsedda att ominstetgöra hela kommissionens undersökning i syfte att säkerställa kartellens fortlevnad.

- 67 Genom ovannämnda överväganden gjorde förstainstansrätten ett antal faktiska bedömningar av klagandens beteende.
- 68 Det framgår av fast rättspraxis att förstainstansrätten är ensam behörig att dels fastställa de faktiska omständigheterna, utom då det av handlingarna i målet framgår att de fastställda omständigheterna är materiellt oriktiga, dels bedöma dessa faktiska omständigheter. Bedömningen av de faktiska omständigheterna utgör därför inte en rättsfråga som domstolen kan pröva i sig inom ramen för ett överklagande, utom då den bevisning som framlagts vid rätten har missuppfattats (se bland annat dom av den 29 april 2004 i mål C-470/00 P, parlamentet mot Ripa di Meana m.fl., REG 2004, s. I-4167, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 69 Vad gäller klagandens argument om ett påstått åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling fann förstainstansrätten i punkterna 309 och 310 i den överklagade domen att höjningen av de böter som ålagts SGL Carbon på grund av förvarningen till andra företag inte föreföll oproportionerlig eller diskriminerande. Förstainstansrätten fastställde kommissionens klassificering av dessa förvarningar som ett hindrande beteende som syftade till att dölja kartellens existens och som en försvarande omständighet som motiverade en höjning av böterna.
- 70 Denna bedömning av förstainstansrätten utgör inte felaktig rättstillämpning.
- 71 Det framgår av rättspraxis (se bland annat domen i de ovannämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 240–242) att medan grundbeloppet för böterna fastställs utifrån överträdelsen, bedöms allvaret av denna med hänsyn till många andra omständigheter. Kommissionen har härvid ett visst

utrymme för skönsmässig bedömning. Att kommissionen beaktar försvårande omständigheter när den fastställer böterna är förenligt med dess uppdrag att säkerställa att konkurrensreglerna efterlevs.

72 Talan kan således inte bifallas på den tredje grunden.

Den fjärde grunden: Underlåtenhet att beakta den övre gränsen för påföljden enligt artikel 15.2 i förordning nr 17

Parternas argument

73 SGL Carbon har hävdat att förstainstansrätten inte beaktat att de böter som kommissionen fastställt överskrider den övre gränsen för påföljden enligt artikel 15.2 i förordning nr 17. Förstainstansrättens resonemang i det avseendet brister dessutom i motiveringen.

74 För det första har SGL Carbon gjort gällande att förstainstansrätten gjort en felaktig bedömning vad gäller vilken omsättning som beaktades vid beräkningen av böterna. Förstainstansrätten lämnade i själva verket öppet huruvida kommissionen var skyldig att grunda sig på omsättningen år 1999 eller den år 2000.

- 75 För det andra har SGL Carbon kritiserat förstainstansrätten för att ha åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17 och principen *nulla poena sine lege*. Förstainstansrätten tog inte hänsyn till att artikel 15.2 i förordning nr 17 omfattas av legalitetsprincipen, eftersom bestämmelsen i fråga innehåller föreskrifter om påföljder. Den principen är tillämplig såväl på de belopp som utgör mellanled i beräkningen som på det slutliga bötesbelopp som åläggs som påföljd.
- 76 För det tredje har klaganden hävdat att förstainstansrätten åsidosatte principen om likabehandling genom att finna att kommissionen kunde ta hänsyn till en mängd olika omständigheter för att bestämma det slutliga bötesbeloppet. När kommissionen väljer en viss metod för beräkningen, skall den emellertid tillämpa den metoden på ett konsekvent och icke-diskriminerande sätt.
- 77 Slutligen har SGL Carbon gjort gällande att kravet på motivering i artikel 253 EG åsidosatts. Förstainstansrätten beaktade inte kommissionens skyldighet att lägga fram skälen för varför den inte hade satt ned böterna för klaganden, som befann sig i en jämförbar situation som ett annat företag. Tvärtemot vad förstainstansrätten fann, borde det omtvistade beslutet ha innehållit en motivering till varför det andra företags böter sattes ned.
- 78 Kommissionen har till svar på de argument som anförts till stöd för denna grund gjort gällande att förstainstansrätten gjorde rätt som underkände argumenten till stöd för denna grund, vilka för övrigt redan hade åberopats i första instans. Varken det slutliga bötesbelopp som kommissionen ålade eller det nedsatta belopp som förstainstansrätten fastställde överskrider 10 procent av klagandens totala omsättning.

- 79 Kommissionen anser att förstainstansrätten med rätta fastställde att omsättningen från de produkter som omfattades av kartellen hade beaktats. Den har tillagt att just den omsättningen hade använts, tillsammans med andra faktiska kriterier, för att bedöma klagandens möjlighet att genom sin överträdelse påverka grafitelektrodmärknaden.
- 80 Vad gäller arten av den övre gräns som stadgas i artikel 15.2 i förordning nr 17, har kommissionen påpekat att med tanke på hur stor omsättning multinationella storföretag har i dagsläget krävs det en flexibel övre gräns, där företagets storlek beaktas, för att tillse att de böter som åläggs för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler får en avskräckande verkan. Nämnade bestämmelse är dessutom tillräckligt tydlig för att berörda parter utan svårighet skall kunna avgöra hur höga böter de kan förvänta sig.

Domstolens bedömning

- 81 Enligt fast rättspraxis (se bland annat dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80–103/80, *Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen*, REG 1983, s. 1825, punkterna 117–119, svensk specialutgåva, volym 7, s. 133, och domen i de ovannämnda förenade målen *Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen*, punkt 257) avser den övre gränsen på 10 procent i artikel 15.2 i förordning nr 17 det berörda företagets totala omsättning, eftersom endast denna omsättning kan ge en antydan om företagets storlek och inflytande på marknaden.
- 82 Det framgår dessutom av rättspraxis (se exempelvis domarna i de ovannämnda förenade målen *Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen*, punkterna 592 och 593, och *Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen*, punkt 278) att det endast är det slutliga bötesbeloppet som måste hållas under nämnda gräns. Artikel

15.2 i förordning nr 17 utgör således inte något hinder mot att kommissionen under beräkningen använder sig av ett mellanliggande belopp som överskrider denna gräns under förutsättning att det slutliga bötesbelopp som företaget åläggs inte gör det.

- 83 I förevarande mål överskred, såsom påpekades i punkt 367 i den överklagade domen, de böter som kommissionen ålagt inte den ovannämnda övre gränsen.
- 84 Vad gäller klagandens argument att förstainstansrätten åsidosatte principen om likabehandling och sin motiveringsskyldighet vad gäller bötesbeloppet, räcker det att påpeka, som förstainstansrätten med rätta gjorde i punkterna 367–370 i den överklagade domen, att kommissionen är behörig att bestämma detta belopp utifrån ett flertal olika omständigheter, bland annat överträdelsernas allvar och varaktighet och de specifika egenskaperna hos varje företag som deltar i en konkurrensbe-gränsande samverkan.
- 85 Av detta följer att kommissionen, när den utnyttjar sitt utrymme för skönsmässig bedömning på detta område, gör individuella bedömningar av olika företag i syfte att tillämpa metoden för att beräkna böterna.
- 86 Av vad som anförts följer att förstainstansrätten gjorde rätt när den, vad gäller fastställandet av bötesbeloppet, fann att klagandens situation inte motsvarade de andra företagens och att kommissionen därmed hade tillämpat metoden för att beräkna de omtvistade böterna på ett konsekvent och icke-diskriminerande sätt.

87 Överklagandet kan följaktligen inte bifallas på den fjärde grunden.

Den femte grunden: Åsidosättande av rätten till försvar

Parternas argument

- 88 SGL Carbon har hävdad att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen hade berett företaget tillräcklig tillgång till handlingarna i ärendet.
- 89 Klaganden har understrukt att förstainstansrättens påståenden i detta avseende är motstridiga, eftersom nämnda instans dels konstaterade att kommissionen hade slagit fast att de handlingar som rörde företagets samarbete inte ingick i kommissionens interna akt utan i akten i utredningen som företagen hade tillgång till, dels angav att de interna handlingarna innehöll information som vara relevant för klagandens försvar, då de rörde företagets samarbete och var av faktisk betydelse för att bestämma böterna.
- 90 Enligt SGL Carbon fann förstainstansrätten också felaktigt att det endast åligger förhørsombudet att informera kommissionsledamöternas kollegium om de anmärkningar som är av betydelse för bedömningen av huruvida det administrativa förfarandet har genomförts på ett rättsenligt sätt, det vill säga motiverade anmärkningar.
- 91 Kommissionen har gjort gällande att argumentet att klaganden inte fått tillräcklig insyn i akten inte kan tas upp till prövning i sak, eftersom det inte gäller en rättsfråga utan faktiska omständigheter som förstainstansrätten konstaterat. Domstolen är inte

behörig att pröva sådana konstateranden eller bedöma den bevisning som förstainstansrätten fann styrkte dessa faktiska omständigheter. I alla händelser saknas det stöd för den anförda grunden.

- 92 Kommissionen har påpekat att klaganden själv medgett att den hade deltagit i grafitelektrodkartellen, att förstainstansrätten konstaterade att SGL Carbon varit en av medlemmarna i kartellen och att företaget hade medgett överträdelsen. Klaganden har dels inte ifrågasatt kommissionens konstateranden i dessa avseenden i det omtvistade beslutet, dels varit föremål för tillämpningen av bestämmelserna i meddelandet om samarbete.
- 93 Kommissionen anser slutligen att klagandens argument angående förhørsombudet inte kan tas upp till sakprövning, då inga nya omständigheter har anförts i denna fråga.

Domstolens bedömning

- 94 Domstolen erinrar om att det är en grundläggande gemenskapsrättslig princip att rätten till försvar skall iakttas i varje förfarande som kan leda till sanktionsåtgärder, särskilt böter eller viten. Denna princip skall iakttas även i förfaranden av administrativ karaktär (se bland annat dom av den 2 oktober 2003 i mål C-194/99 P, Thyssen Stahl mot kommissionen, REG 2003, s. I-10821, punkt 30).
- 95 Vad gäller klagandens argument om insyn i akten räcker det att påpeka att företaget inte anförts något rättsligt argument utan stödjer sig på faktiska konstateranden. Förstainstansrätten slog i punkterna 39–41 i den överklagade domen fast att begäran i fråga inte avsåg en icke konfidentiell förteckning över eller sammanfattning av

handlingar. Förstainstansrättens bedömning i nämnda punkter i den överklagade domen, rörande hanteringen av vissa handlingar under det administrativa förfarandet, innehåller inte heller några motsägelser.

- 96 Vad gäller klagandens argument om förhørsombudets slutrapport kan noteras att denne, vid den relevanta tidpunkten, inte var skyldig att kontrollera huruvida klassificeringen av interna handlingar var korrekt och om kommissionen var skyldig att medge insyn i sin interna akt eller lämna ut en förteckning över eller sammanfattning av konfidentiella handlingar.
- 97 Det framgår av fast rättspraxis att underlåtenhet att lämna ut en handling utgör åsidosättande av rätten till försvar endast om det berörda företaget kan visa för det första att kommissionen har hämtat stöd i denna handling för sin anmärkning om förekomsten av en överträdelse och för det andra att anmärkningen endast har kunnat bevisas genom en hänvisning till denna handling (se bland annat dom av den 25 oktober 1983 i mål 107/82, AEG mot kommissionen, REG 1983, s. 3151, punkterna 24–30, svensk specialutgåva, volym 7, s. 287, och av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3461, punkterna 7–9, svensk specialutgåva, volym 7, s. 351).
- 98 Domstolen har i denna fråga även konstaterat att det ankommer på det berörda företaget att visa att den slutsats som kommissionen drog i sitt beslut skulle ha blivit en annan om den handling som inte lämnats ut, och som kommissionen grundat sig på för att konstatera överträdelsen, inte skulle ha fått användas som bevismaterial (se dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkt 73).
- 99 Av vad som anförts följer att inte heller förstainstansrättens bedömning rörande förhørsombudets rapport i punkterna 50–54 i den överklagade domen utgör felaktig rättstillämpning.

100 Talan kan följaktligen inte bifallas på den femte grunden.

Den sjätte grunden: Underlåtenhet att beakta klagandens betalningsförmåga

Parternas argument

101 SGL Carbon har anfört att förstainstansrätten i punkterna 370–372 i den överklagade domen avstod från att beakta att klagandens betalningsförmåga hade försämrats avsevärt till följd av de böter som andra konkurrensmyndigheter hade ålagt företaget och de avsevärda skadestånd och räntor som det hade tvingats betala i tredje land. Att ålägga företaget ytterligare böter med ett betydande belopp skulle följaktligen driva det nära konkurs.

102 Enligt klaganden åsidosatte förstainstansrätten proportionalitetsprincipen och skyddet för de rättigheter som ett företag har i ett system med ekonomisk frihet och äganderätt när den fastställde kommissionens tillvägagångssätt på detta område. Tvärtemot vad förstainstansrätten fann, var kommissionen skyldig att bedöma och beakta klagandens betalningsförmåga.

103 Kommissionen anser att den vid fastställandet av bötesbeloppet har utnyttjat sitt utrymme för skönsmässig bedömning på ett rättsenligt sätt och att det inte fanns någon anledning att sätta ned böterna.

- 104 Kommissionen har tillagt att förstainstansrätten inte gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte anse sig behöva ta hänsyn till det berörda företags finansiella ställning och betalningsförmåga när den fastställde det omtvistade bötesbeloppet.

Domstolens bedömning

- 105 Det skall först erinras om att kommissionen enligt fast rättspraxis inte är skyldig att beakta det berörda företags svaga finansiella ställning när den fastställer bötesbeloppet. En sådan skyldighet skulle nämligen medföra att de företag som var minst anpassade till marknadsvillkoren gavs en oberättigad konkurrensfördel (se dom av den 8 november 1983 i de förenade målen 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 och 110/82, IAZ International Belgium m.fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 3369, punkterna 54 och 55, och domen i de ovannämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 327).
- 106 Punkt 5 b i riktlinjerna, enligt vilken ett företags faktiska betalningsförmåga skall beaktas, är inte oförenlig med denna rättspraxis. Betalningsförmågan har betydelse endast ”i ett visst socialt sammanhang”, som utgörs av de följder som betalningen av böterna skulle få, särskilt i form av en ökning av arbetslösheten eller en ekonomisk försämring i ekonomiska sektorer som befinner sig i föregående och efterföljande marknadsled i förhållande till det berörda företaget.
- 107 Sökanden har dock inte inkommit med några uppgifter till stöd för att det skulle föreligga något sådant sammanhang här.

- 108 När det gäller hänvisningen till näringsfriheten och äganderätten skall påpekas att dessa principer omfattas av begränsningar som avser allmänintresset och inte kan åberopas vid fastställandet av böter för åsidosättande av gemenskapens konkurrensrätt.
- 109 Under dessa omständigheter gjorde förstainstansrätten rätt som fann att kommissionen inte gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den underkände grunden om klagandens svaga finansiella ställning.
- 110 Talan kan således inte bifallas på den sjätte grunden.

Den sjunde grunden: Fastställelse av rättsstridig dröjsmålsränta

Parternas argument

- 111 SGL Carbon anser att förstainstansrätten aldrig prövade företagets argument om fastställelse av dröjsmålsräntan. Domen är därför ofullständig och saknar underlag för att underkänna den grund som anförts på den punkten.
- 112 Kommissionen har anfört att förstainstansrätten gjorde rätt när den fastställde beslutet vad gäller dröjsmålsräntan och att den gav en utförlig motivering till sin bedömning på den punkten. Förstainstansrätten hänvisade bland annat till fast rättspraxis om kommissionens befogenhet att fastställa sådan ränta.

Domstolens bedömning

- 113 När det gäller den anförda grunden hänvisade förstainstansrätten i punkterna 475 och 478 i den överklagade domen till fast rättspraxis, enligt vilken kommissionens behörighet enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 omfattar behörigheten att fastställa den dag då böterna skall betalas och den dag från vilken dröjsmålsränta utgår, räntesatsen och de detaljerade villkoren för genomförandet av dess beslut.
- 114 I avsaknad av en sådan behörighet skulle företag ha möjlighet att utnyttja försenade betalningar, och därigenom försvaga sanktionsåtgärdernas verkan.
- 115 Förstainstansrätten fann således med rätta att kommissionen hade rätt att utgå från en referenspunkt som är högre än den tillämpliga marknadsräntan, som erbjuds en genomsnittlig låntagare, detta som en nödvändig åtgärd för att undvika att betalningen av böterna förhalas.
- 116 Slutligen slog förstainstansrätten fast att kommissionen inte överskred sitt utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av räntesatserna.
- 117 Förstainstansrätten gjorde sig således inte skyldig till någon felaktig rättstillämpning.
- 118 Talan kan således inte vinna bifall på den sjunde grunden.

119 Av vad som anförts följer att överklagandet skall ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

120 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 i dessa regler skall tillämpas i mål om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att SGL Carbon skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom SGL Carbon har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

- 1) **Överklagandet ogillas.**

- 2) **SGL Carbon AG skall ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter